

พระสหายผู้ประสานมากทศถวายที่อังกฤษ

ม.ร.ว. พททิสาน ชุมพล

ในบทความ “สควอช : อีกหนึ่งกีฬาพระราชนิยมในประชาติปกราชา” ได้เล่าว่านายร้อยเอก วิกเตอร์ คาซาเลียต ชาวอังกฤษพระสหายแต่สมัยวิทยาลัยอีตันได้เข้ามาเล่นสควอชถวายทอดพระเนตรที่ราชกรีฑาสโมสรไม่กี่วันก่อน ที่จะเสด็จออกไปประพาส 9 ประเทศ ในทวีปยุโรป โดยให้ข้อมูลไว้แต่เพียงว่าเขาเป็นแชมป์ชนส์สควอชมือสมัครเล่นถึง 4 สมัย และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอังกฤษด้วย คราวนี้ขอเจาะลึกว่าเขาเป็นใครและได้ถวายงานต่อไปอีกอย่างไร

หากอ่าน **จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรป พ.ศ. 2476 - 2477 ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว** ซึ่งพระยาวิจิตรวงศ์วุฒิไกร (ม.ร.ว. สิทธิ สุทัศน์) ราชเลขาณูการในพระองค์ในกระบวนเสด็จฯ เป็นผู้บันทึก อย่างละเอียด จะพบว่าคาซาเลียตเชิญเสด็จฯ และโดยเสด็จฯ ไปในการพระราชปฏิสันถารกับบุคคลสำคัญ ๆ หลายวงการที่อังกฤษ จึงน่าสนใจว่าทำไมหนอ?

คาซาเลียตเป็นใคร?

คาซาเลียตเป็นผู้ที่มีตระกูลของอังกฤษใกล้ชิดกับพระราชวงศ์อังกฤษถึงขนาดที่สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียทรงเป็น “แม่ทูนหัว” (godmother) ของเขา เขาเกิดเมื่อ ค.ศ. 1876 (พ.ศ. 2439) หลังพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว 3 ปี แต่เป็นพระสหายที่วิทยาลัยอีตัน ต่อมาเขาเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดที่ซึ่งเขาทำชื่อเสียงด้านการศึกษาหลายประเภท เมื่อ ค.ศ. 1915 หนึ่งปีหลังจากที่สงครามโลกครั้งที่หนึ่งอุบัติขึ้น เขาได้เข้ารับราชการทหารบก และได้ออกรบในแนวหน้าจนได้รับยศนายร้อยเอก (Captain) และเหรียญกล้าหาญ (Military Cross for gallantry M.C.) เมื่อ ค.ศ. 1917

หลังสงครามใหม่ ๆ ในขณะที่เขายังเป็นนายทหารเขาได้ไปประจำอยู่ในหน่วยงานของอังกฤษในไซบีเรีย (Siberia) ดินแดนทุรกันดารทางตะวันออกของสหภาพโซเวียตในช่วง ค.ศ. 1918 - 1919 ทั้งนี้โดยที่ปู่และพ่อของเขาเคยประสบความสำเร็จทางธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศรัสเซียก่อนการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์

ต่อมาเขาได้ลาออกจากราชการทหาร และได้สมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (M.P.) ของอังกฤษเมื่ออายุ 28 ปี ในค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467 - ปีที่องค์ประชาติปกเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ) ประจำเขตเลือกตั้งชิปเพนแฮม (Chippenham) ในจังหวัดวิลท์เชียร์ (Wiltshire) สังกัดพรรคอนุรักษนิยม (Conservative Party) และเป็นส.ส. ต่อเนื่องมาจนถึงแก่กรรมใน 19 ปีต่อมา. กล่าวกันว่าเขาเป็นหนึ่งในบรรดา รุ่นหนุ่มสาวที่เฉลียวฉลาดที่สุดในรัฐสภา เธลมา (Thelma) น้องสาวของเขา หลังการหาประสบการณ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. เมื่อ ค.ศ. 1924 ประจำเขตอิสลิงตันตะวันออก (Islington East) ชานกรุงลอนดอน สังกัดพรรคอนุรักษนิยมเช่นกัน และเป็น ส.ส. อยู่จน ค.ศ. 1945 เธอมีชื่อเสียงจากผลงานด้านการส่งเสริมสิทธิสตรี กิจกรรมซึ่งเธอได้ทำต่อมาแม้เมื่อพ้นจากการเป็น ส.ส. แล้ว

เมื่อแรกเป็น ส.ส. วิกเตอร์ คาซาเลต์ มีประสบการณ์ในทีมงานของรัฐมนตรีผู้มีชื่อตำแหน่งเป็นประธานสภาหอการค้า (Board of Trade) และของรัฐมนตรีกระทรวงอาณานิคม และโดยที่นักกีฬาผู้กล้า ผู้นี้เป็นคนที่คบง่าย มีความจริงใจ และความทุ่มเทในสิ่งที่เขาเชื่อ เขาจึงเป็นผู้ที่รู้จักบุคคลสำคัญ ๆ ในวงการ ผู้ที่มีตระกูล วงการทหาร การค้า และการเมืองพอสมควร และเป็น ส.ส. มานับ 10 ปี แล้วใน ค.ศ. 1935 ปีที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จประพาส อังกฤษใน ค.ศ. 1935

คาซาเลต์ผู้สถานสัมพันธ์

จากการอ่านจดหมายเหตุอย่างละเอียด เห็นได้ว่าวิกเตอร์คาซาเลต์เข้าเฝ้าฯ 10 กว่าครั้ง ในช่วงเวลา 2 เดือน ที่ประทับอยู่ในประเทศอังกฤษก่อนที่จะเสด็จฯ ออกไปประพาสประเทศยุโรปอื่น ๆ

การเข้าเฝ้าฯ นั้นมีทั้งที่เป็นการเฉพาะพระองค์ เช่นที่โรงแรมที่ประทับในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2477 วันถัดจากวันที่เสด็จฯ ถึงกรุงลอนดอนเลขที่เดียว เขายังได้ทูลเชิญเสด็จไปเสวยพระกระยาหารที่บ้านของเขาเอง 2 ครั้ง และที่บ้านของมารดาของเขาหนึ่งครั้ง

แต่ที่สำคัญครั้งแรกที่เสด็จฯ ไปที่บ้านของเขา “อย่างเป็นทางการ” (คำของพระยาวิจิตรวงศ์วุฒิไกร) นั้น เขาได้เชิญบุคคลสำคัญ ๆ ที่เป็นรัฐมนตรี อดีตเอกอัครราชทูต ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ บี.บี.ซี. ผู้จัดการธนาคาร เจ้าของหนังสือพิมพ์ และพระสหายสมัยโรงเรียนอีดตัน ร่วมโต๊ะเสวย ส่วนอีกครั้งหนึ่ง เขาได้ทูลเชิญเจ้าหญิงจูเลียนา (Princess Juliana) ผู้ต่อมาทรงเสวยราชสมบัติเป็นสมเด็จพระราชินีนาถแห่งประเทศเนเธอร์แลนด์ อีกทั้งเจ้าหญิงของอังกฤษ และเชิญรัฐมนตรีประธานสภาหอการค้าของอังกฤษ ทูตานุทูตของประเทศยุโรปบางประเทศที่จะเสด็จประพาสต่อไป รวมทั้งรัฐมนตรีของอังกฤษ บางท่านไปร่วมโต๊ะเสวย บ่งบอกชัดเจนว่าเขามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านั้นพอที่จะเชิญมาที่บ้านของเขาได้ และจึงเป็นโอกาสที่ได้มีพระราชปฏิสันถารกับท่านเหล่านั้น ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง

นอกจากนั้น มีบ่อยครั้งที่เมื่อผู้อื่นทูลเชิญเสด็จไปยังบ้านพัก วิกเตอร์ คาซาเลต์ ก็ได้รับเชิญไปเป็นแขกร่วมโต๊ะเสวยอยู่บ่อยครั้ง เช่น ที่บ้านของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอากาศ บ้านของเจ้าของบริษัทเดินเรือทะเล รวมทั้งเมื่อทรงพบกับนักประพันธ์ด้วย

แต่ที่น่าสังเกตมากก็คือ เมื่อเสด็จไปยังทำเนียบนายกรัฐมนตรี ณ บ้านเลขที่ 10 ถนนดาวนิง กรุงลอนดอน เพื่อเสวยพระกระยาหารกลางวันกับนายเจมส์ แรมเซย์ แมคดอนัลด์ นายกรัฐมนตรีคนแรกจากพรรคแรงงาน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ทั้งวิกเตอร์ และเชลมาน้องสาว ก็ได้ร่วมโต๊ะเสวยด้วย ทั้ง ๆ ที่ผู้อื่นที่ร่วมโต๊ะเสวยนั้น นอกจากนายฯ และบุตรสาวของท่านแล้ว มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอากาศ หัวหน้าฝ่ายค้าน ปลัดกระทรวงสงคราม ส.ส. อาวุโส และภริยา ในขณะที่พี่น้องคาซาเลต์ทั้งสองน่าจะยังไม่ได้ว่าเป็น ส.ส. อาวุโส อีกทั้งการที่นายฯ อังกฤษจะเชิญเสด็จองค์พระประมุขของต่างประเทศไปที่ทำเนียบเช่นนั้น ไม่น่าจะเป็นธรรมเนียม วิกเตอร์จึงน่าจะเป็นผู้ประสานงานให้การนั้นเกิดขึ้นได้

เมื่อเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรสถานที่ประชุมของทั้งสภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎร ที่อาคารรัฐสภาอังกฤษ และทอดพระเนตรการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 8 พฤษภาคม อีกทั้งเสวยพระกระยาหารกลางวัน ที่นั่น ซึ่งหนังสือพิมพ์ลงว่า “ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ทรงราชย์พระองค์แรกที่เสด็จมาเสวยที่ในอาคารรัฐสภา” มีผู้ร่วมโต๊ะเสวยประมาณ 24 ท่าน เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง สมาชิกสภาขุนนางและสภาผู้แทนราษฎร และเจ้าหน้าที่จากสำนักราชเลขาธิการในพระองค์ของสมเด็จพระเจ้ากรุงอังกฤษ แต่พระยาศรีวิชัยวงศ์ ไม่ได้บันทึกว่าวิกเตอร์ได้เข้าร่วมด้วยหรือไม่ หากแต่เป็นไปได้ว่าเขาได้ร่วมอยู่ เพราะในเช้าวันดังกล่าว เขาได้เชิญเสด็จไปทอดพระเนตรนิทรรศการสวนดอกไม้ (Chelsea Flower Show) ไม่ไกลจากอาคารรัฐสภา

ในฐานะพระสหายอดีตนักเรียนวิทยาลัยอีตัน วิกเตอร์ได้เชิญเสด็จไปเยี่ยมโรงเรียนเก่าของพระองค์และของเขาในวันที่ 13 มิถุนายน มีผู้อำนวยการวิทยาลัยรับเสด็จฯ ทอดพระเนตร The King of Siam's Garden ซึ่งปลูกสร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ที่ทรงบริจาค เสวยพระกระยาหารกลางวันในห้องผู้อำนวยการ แล้วทอดพระเนตรการแข่งขันสควอช ระหว่างวิกเตอร์กับนายมาเมคเบร์ ชาวอียิปต์ และการแข่งขันคริกเกตของนักเรียน เสวยพระสุธารสชาติห้องบรรทมเดิมแต่สมัยทรงเป็นนักเรียน มีเด็กนักเรียนทำหน้าที่ตั้งเครื่องถวาย

เมื่อในวันที่ 17 มิถุนายน เสด็จไปทอดพระเนตรคฤหาสน์เมริเวิร์ธในชนบท ท่านเอสมอนด์ ฮาร์มเวิร์ธ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อดีตนักเรียนอีตัน และเจ้าของหนังสือพิมพ์เดลีเมลล์ และเสวยพระกระยาหารกลางวัน ที่นั่น วิกเตอร์เป็นหนึ่งในบรรดาแขกที่เจ้าสำนักเชิญร่วมโต๊ะเสวย จึงอาจว่าเขาเป็นผู้ประสานงานในกรณีนั้น แต่ไม่มีบันทึกว่าเขาโดยเสด็จฯ เมื่อในบ่ายวันเดียวกัน เสด็จไปทอดพระเนตรคฤหาสน์โนลของลอร์ดและเลดีแซกวิลล์ใกล้ ๆ ด้วยหรือไม่ คฤหาสน์โนลนี่คือที่ซึ่งต่อมา ทรงเช่าไว้เป็นที่ประทับหลังจากที่เสด็จประพาสประเทศยุโรปต่าง ๆ เสด็จสิ้นแล้ว และพระราชทานพระราชหัตถเลขา สละราชสมบัติมาจากที่นั่น.

เพื่อทรงตอบแทนการถวายงานสารพัดอย่างเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์ขนาดใหญ่แก่วิกเตอร์ และพานอมนไม้สิบสองคู่หนึ่งแก่นางคานาเลียต มาร์ดา แสดงว่าการถวายงานนั้นเป็นการส่วนพระองค์ แต่ดังที่ได้พรรณามา เห็นได้ว่าได้อำนวยให้ได้มีพระราชปฏิสันถารกับบุคคลสำคัญ ๆ ในหลายวงการ ทั้งรัฐบาล รัฐสภา หน่วยราชการ วงการธุรกิจ สื่อมวลชน และนักประพันธ์ จึงควรบันทึกไว้ให้เห็นเป็นประจักษ์ว่ามีมิตรภาพส่วนพระองค์ที่ทรงมีมายาวนานกับเขาได้ยังประโยชน์อย่างไร.

อวสานวิกเตอร์ลาซาเลียต

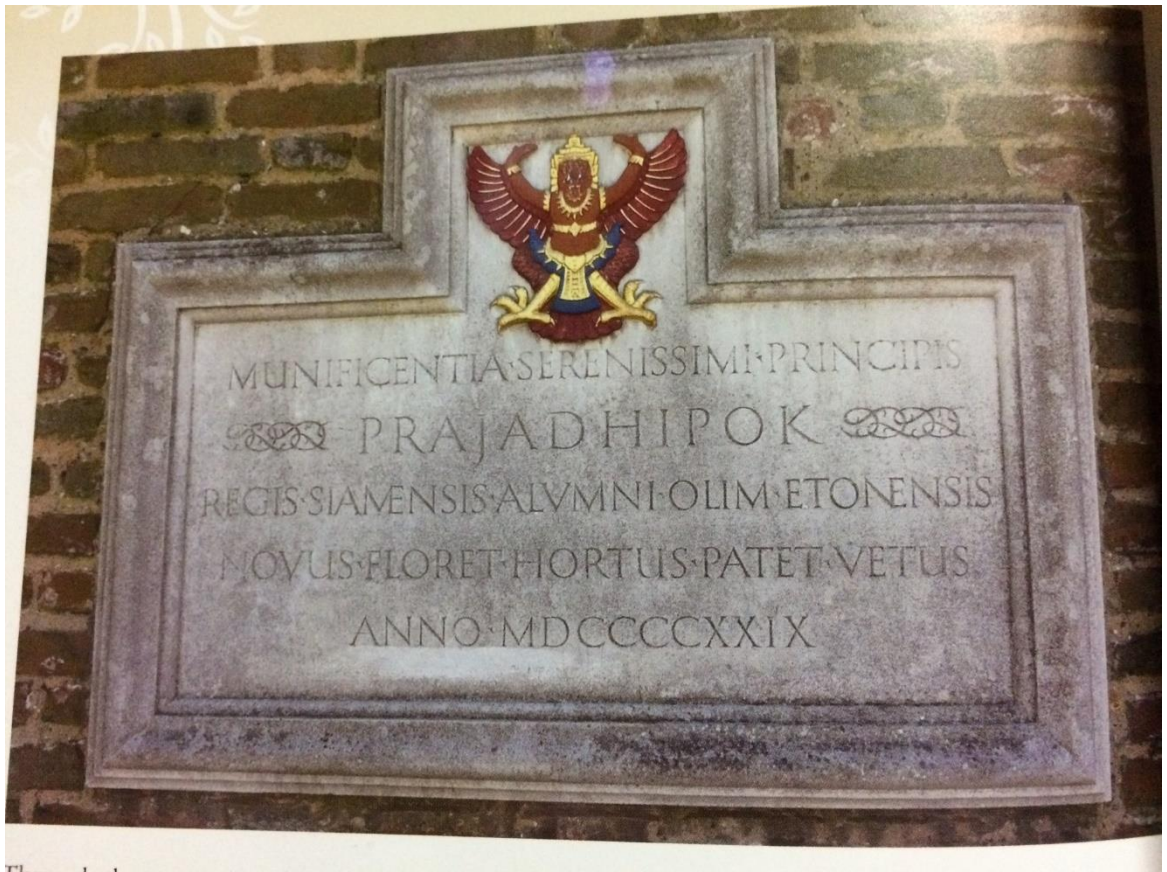
เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองอุบัติขึ้นใน 4 ปีต่อมา วิกเตอร์ได้กลับเข้ารับราชการทหาร โดยยังเป็น ส.ส. ต่อเนื่องมาเพราะไม่มีการจัดการเลือกตั้ง หน้าที่การทหารของเขาส่วนใหญ่ในช่วงนี้เป็นในด้านการประสานงาน ช่วงหนึ่งที่สหรัฐอเมริกา และในฐานะ ส.ส. ยังเป็นประธานคณะกรรมการปัญหาผู้ลี้ภัยสงคราม เขาจึงเสนอความเห็นที่ชนชาวยิวควรที่จะได้รับการจัดสรรดินแดนเป็นของตนเอง และว่าอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาควรช่วยเหลือและร่วมมือกันมากกว่าที่จะแข่งขันกัน เช่นด้านการทหารเรือ เป็นต้น ใน ค.ศ. 1940 เขาเข้ารับหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (liaison officer) กับนายพลสิกอร์สกี (General Sikorski) แห่งโปแลนด์

และแล้วเขาได้ถึงแก่กรรมเนื่องจากอุบัติเหตุเครื่องบินตกพร้อมกับท่านนายพล ที่เกาะยิบรอลตา (Gibraltar) เมื่อ ค.ศ. 1943 (หนึ่งปีหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต) ยศทหารสุดท้ายของเขาคือ นายพันเอก (Colonel) มีอนุสรณ์สถานของเขายูบนเกาะนั้นซึ่งชนชาวยิวบริจาคสร้าง และมีผู้เขียนหนังสือชีวประวัติของเขาด้วย แสดงว่าเขามีชื่อเสียงไม่น้อย.

<<พช/คาซาเล่ต/ต.ค. 2561>>

นายกรัฐมนตรีอังกฤษรับเสด็จฯ ที่หน้าทำเนียบ

สุภาพบุรุษที่พื้นหลังของภาพด้านซ้ายบนน่าจะเป็นวิกเตอร์ กาชาลีต

